דרשוני כרך ב — ותדבר מרים

ותדבר מרים‏אביטל הוכשטיין

ורבנן אמרי ארבע מידות נאמרו בנשים: גרגרניות, צייתיניות [=מצותתות], עצלניות, קנאות... רבי יהושע בר נחמיה אמר: אף איסטטניות [=רגזניות] ודברניות. ... דברניות – 'ותדבר מרים ואהרן במשה' (במדבר יב, א) (בראשית רבה מה, ה)

בבית מדרשה של ברוריה למדו:'כי יצא דבר המלכה על כל הנשים' (אסתר א, יז) – וממי למדה ושתי דיבור?אמרה בת אסתר, שמא למדה ושתי דיבור ממרים, שנאמר 'וַתְּדַבֵּר מִרְיָם'.

אמרה בת חנה: מוטב היה לה לוושתי ללמוד מרחל ומבנימין, כי הא דרחל תפסה פלך שתקנות בשעה שהיו נותנים אחותה ליעקב. ואף בנימין בנה, יודע במכירת יוסף ואינו מגיד. ועוד, דמחנה למדנו דיבור אשה לדורות: שתהא האשה 'מדברת על לבה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע' (שמואל א' א, יג). ואמאי לא למדה מרים מחנה דיבור לדורות?!

אמרה בת אסתר, והא קשיא, דכתיב: 'לא תעמד על דם רעך' (ויקרא יט, טז). אמאי שתקה רחל? אמאי שתק בנימין? ומרים במשה דיברה, להצילו מל או שבתורה, דהא עמד על דמה של אשתו הכושית.

איבעיא להו: מה דברים אמרה מרים למשה?חדא אמרה: אף עם האשה הכושית דיבר ה'. וחורנא אמרה: שפרש ממנה.למאן דאמרה אף עם האשה הכושית דיבר ה', ביקשה בת אסתר לומר שלא דיברה מרים (ואיכא דאמרי, שלא דיברו מרים ואהרן) אלא באשה הכושית שאף עמה דיבר הקדוש ברוך הוא. אמרה, הֲרַק אַךְ בְּמֹשֶׁה דִּבֶּר ה'? הֲלֹא גַּם בָּנוּ ובאשה הכושית דִּבֶּר! כהא דבסורא אמרי 'בעל כאשתו' בפומבדיתא אמרי 'אשה כבעלה'.

ולמאן דאמרה שפרש ממנה, ביקשה בת אסתר לסבור כהא דאמרי: 'מרים אמרה, עליי היה הדיבור ולא פרשתי מבעלי. אהרן אמר ועליי היה הדיבור ולא פרשתי מאשתי. ואף אבותינו הראשונים היה הדיבור עליהם ולא פרשו מנשותיהם, אבל הוא [=משה] מפני שדעתו גסה עליו, פרש לו מאשתו' ואשתו בוכה.

אמאי פרש מאשתו?כדאמרי: משה בשובו מן הצור רק אחור ראה, דכתיב: 'וראית את אחרי ופני לא יראו' (שמות לג, כו) – פנים לא ראה ופניה לא ראה.אמרו: מי ילך ויודיעו ויזכירהו 'לא תעמד על דם רעך' (ויקרא יט, טז)?אמרה להם מרים: אני אלך, שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיעו, ונמצא מחריב עצמו – דאשתו גופיה הווי.

מה עשתה מרים? 'ותסגר... מחוץ למחנה שבעת ימים' (במדבר יב, טו) לבשה שחורים ונתעטפה שחורים וישבה לפניו בריחוק ארבע אמות. 'ותדבר מרים במשה על אדות האשה הכשית אשר לקח' (שם, א).

אמר ר' חנינא, ואיתימא רבי יאשיה: על דבר זה נענש משה. אמרה בת אסתר על דבר זה זכה.

כיצד נענש? שנאמר, 'ויקרב משה את משפטן לפני ה'' (במדבר כז, ה).

כיצד זכה? שנאמר, 'ויאמר ה' אל משה לאמר כן בנות צלפחד דברת' (במדבר כז, ו–ז) – זכה העולם בדיבורא דנשי.

'רבנן אמרי ד' מדות נאמרו בנשים...' – בראשית רבה מה, ה. בנימין ... שהיה יודע במכירת יוסף ואינו מגיד – ראו בראשית רבה [תיאודור־אלבק], פרשה ע"א. אמרה חנה מכאן למדנו לדורות – ראו בבלי, ברכות לא, ע"א. איבעיא להו – תרגום: נשאלה להן. חדא – תרגום: אחת. וחורנתא – תרגום: ואחרת. 'הרק אך במשה דבר ה' הלא גם בנו דבר' – במדבר יב, ב. כהא דבסורא אמרי 'בעל כאשתו' בפומבדיתא אמרי 'אשה כבעלה' – תרגום: כמו זה שבסורא אומרים 'בעל – כאשתו' ובפומפדיתא אומרים 'אשה כבעלה' ראו בבלי, סנהדרין כח, ע"ב. לסבור כהא דאמרי – תרגום: לטעון כמו אלה שאומרים. 'מרים אמרה, עליי היה הדיבור...' – אבות דרבי נתן נוסח א פרק ט. אמאי פרש מאשתו? – תרגום: מדוע עזב את אשתו? אמרו: מי ילך ויודיעו? – ראו בבלי, בבא מציעא נט, ע"ב. דאשתו – גופיה הואי – תרגום: שאשתו, עצמו הייתה, בבלי, כתובות סו, ע"א. לבשה שחורים ונתעטפה שחורים, וישבה לפניו בריחוק ארבע אמות – ראו בבלי, בבא מציעא נט, ע"ב. אמר ר' חנינא ואיתימא רבי יאשיה – בבלי, סנהדרין ח, ע"א. זכה העולם בדיבורא דנשי – תרגום: זכה העולם בדיבורן של נשים.